

norden

Kreativitet, innovation og entreprenørskab i de nordiske uddannelsessystemer

– Fra politiske hensigtserklæringer til praktisk handling

Kreativitet, innovation og entreprenørskab er det vigtigste grundlag for, at Norden kan bevare sin konkurrenceevne i de kommende år. Nyt omfattende studie viser, at de nordiske lande allerede er godt på vej, når det handler om at integrere disse kompetencer i deres uddannelsessystemer. Men en række strukturelle og holdningsmæssige barrierer stiller sig stadig i vejen for de politiske visioner.

Kreativitet, innovation og entreprenørskab i de nordiske uddannelsessystemer

– Fra politiske hensigtserklæringer til praktisk handling

De nordiske lande er allerede nået ganske langt, når det handler om at integrere kreativitet, innovation og entreprenørskab i deres uddannelsessystemer. Det viser et omfattende studie af de nordiske landes uddannelsesinitiativ fra børnehaven til videregående uddannelser, som et forskerkollegium under ledelse af Universitetet i Nordland har gennemført på opdrag af Nordisk Ministerråd.

Mandag Morgens gennemgang af kollegiets tre delstudier viser, at de nordiske lande i høj grad prioriterer udviklingen af kreative og innovative kompetencer i uddannelsessystemerne. Og i alle lande kan man finde en række regionale og lokale eksempler på *best practice*, som landene gensidigt kan lade sig inspirere af.

Studiet viser, at der på politisk niveau er klare visioner om at styrke de unges kreative og innovative kompetencer. Grundtanken er, at de dermed kan bidrage til at øge vækst og værdiskabelse i samfundets – som iværksættere med egen virksomhed eller som innovative ansatte i den offentlige og den private sektor.

Men selv om de nordiske lande allerede har iværksat en række initiativer, understreger rapporterne, at der fortsat er et presserende behov for at satse mere målrettet på området i de nordiske skolesystemer. En række praktiske og holdningsmæssige barrierer hindrer i dag uddannelsesinstitutionerne i at forløse deres fulde potentiale som rugekasse for innovative og entreprenante unge.

Entreprenørielt mind-set

Den globaliserede vidensøkonomi giver Norden en række nye muligheder – og stiller krav om nye typer kvalifikationer. Uddannelsessystemer, der gør elever og studerende i stand til at arbejde kreativt og fleksibelt, tage initiativer selv og udtænke innovative løsninger på samfundets problemer, er en af de vigtigste forudsætninger for, at de nordiske lande kan bevare konkurrenceevnen i årene fremover.

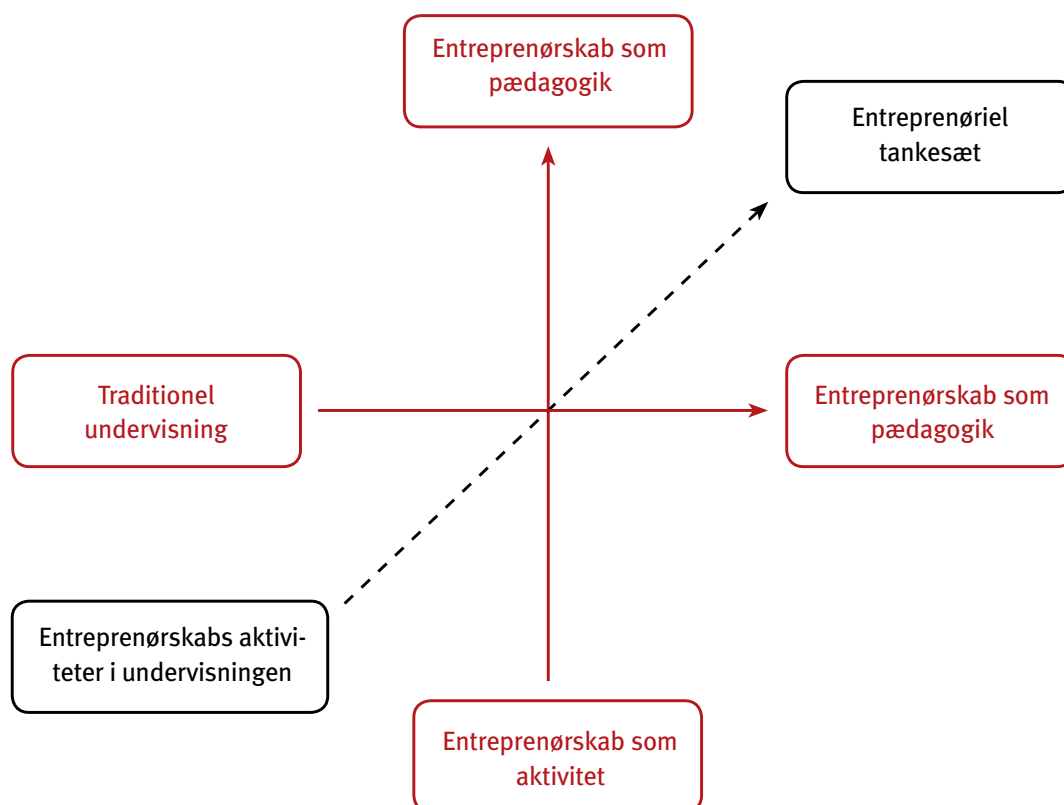
En virksomhed som Siemens solgte i 2010 over 700.000 forskellige produkter. Men ifølge administrerende direktør i Danmark Jukka Pertola, vil 80 pct. af disse end ikke eksistere om

fem år. Det illustrerer, at det ikke alene er iværksættere, men *alle* fremtidige arbejdere, der skal være innovative og kreative, hvis de nordiske virksomheder skal kunne konkurrere i det globaliserede videnssamfund. Her er uddannelsessystemerne det altafgørende grundlag for at udvikle de kompetencer, der skal bruges i fremtidens økonomi. Ifølge forskerne er deres opgave derfor bredt at opdyrke egenskaber som foretagsomhed, initiativrighed og handlekraft, der klæder borgerne på til at handle fleksibelt og kreativt i fremtidens vidensøkonomi.

Det stiller også krav til uddannelsesinstitutionernes pædagogik og didaktiske metoder. Mens traditionel undervisning fokuserer på at formidle viden til eleverne, er den entreprenørielle pædagogik praksisorienteret. De studerende skal selv finde frem til løsningerne, tage chancer og handle på baggrund af tilegnet viden og erfaringer. Eleverne skal uddannes til proaktivitet, handlekraft og aktivisme, de skal have høje målsætninger, se muligheder i stedet for problemer og være kreative og nyskabende.

Jo mere erfaring og øvelse man får med dette i uddannelsessystemet, desto større er sandsynligheden for, at man vil have succes med at realisere sine gode ideer og blive iværksætter senere i livet, lyder budskabet i rapporterne.

Undervisningen skal rumme elementer som problem- og projektbaseret læring, iværksætterkurser, lege- og spilelementer samt mulighed for karriereafprøvning. Se også figur. Med andre ord handler det ikke om at sætte flere fag på skemaet, men snarere om at se på undervisningsmetoderne og uddannelsernes tilrettelæggelse.

Figur 1: Traditionel og entreprenøriell pædagogik

Succesfuld entreprenørskabsuddannelse handler ifølge forskerne om at gå fra en *traditionel undervisning*, hvor entreprenørskab opfattes som enkeltstående aktiviteter eller kursusforløb i enkelte fag, til en *innovativ undervisning*, hvor entreprenørskab bliver et tankesæt, eller *mindset*, der gennemsyrrer hele uddannelsessystemet.

Fra policy til praksis

Forskernes udredninger er primært baseret på begrebs- og tekstanalyse af politiske dokumenter, tidligere forskningsrapporter og fagplaner. Omdrejningspunktet er altså ikke landenes undervisningspraksis, men de policyformuleringer og fagmål, der ligger til grund. Metoden gør det vanskeligt at konkludere noget direkte om den faktiske implementering af målsætningerne i undervisningslokalerne.

Overordnet viser udredningerne da også, at begreberne kreativitet, innovation og entreprenørskab generelt forekommer langt oftere i overnationale hensigtserklæringer end i nationale handleplaner. Lissabon-strategiens erklæringer fra 2000 om et stærkere fokus på entreprenørskab i de europæiske uddannelser kan i store træk genfindes i de fleste nordiske landes strategidokumenter. Men det er de færreste af begreberne, der finder vej til de nationale læringsplaner, som udgør de vigtigste styringsdokumenter for den praktiske undervisning og må formodes at være lærernes primære guideline i det daglige arbejde. Der er med andre ord grund til at tro, at langt fra alle intentionerne er rodfæstet i den faktiske undervisningspraksis.

Forskningsrapporterne viser, at det først og fremmest er i grundskolen og på ungdomsuddannelserne, at entreprenørskabstanken har slået an som pædagogisk metode. Her arbejder mange institutioner målrettet med at stimulere elevernes nysgerrighed og skaberevner. Og flere steder er der etableret partnerskaber med eksterne aktører fra bl.a. det private erhvervsliv.

I daginstitutionerne opleves begreberne innovation og entreprenørskab derimod som abstrakte og *økonomiske*, og de er sjældent eksplicit omfattet af læringsplanerne. Kun i Island arbejdes der systematisk med at styrke elevernes innovative evner allerede på førskoleniveauet, bl.a. i form af eksperimenter med at knytte børnehaven endnu tættere til uddannelsessystemet. Rapporterne siger imidlertid ikke noget om, hvordan kompetencerne reflekteres i institutionernes daglige praksis. Det er med andre ord muligt, at daginstitutionerne i de nordiske lande allerede i dag er præget af nysgerrighed og kreativitet, uden at begreberne er indskrevet i handlingsplanerne.

På de videregående uddannelser bliver begreberne til gengæld flittigt brugt. Der er i næsten alle lande hele uddannelser, der har innovation og entreprenørskab som omdrejningspunkt – ikke mindst på de mange *business schools*. Men fokus er som regel snævert på den økonomiske snarere end den pædagogiske del af begreberne, ligesom forskningen i de fleste tilfælde er afsondret i specifikke centre og afdelinger, uden at det spiller over i den generelle didaktik. Entre-

prenørskab fortolkes temmelig smalt som evnen til at starte egen virksomhed.

Begreberne spiller heller ikke nogen afgørende og eksplicit rolle på landenes læreruddannelser. Der findes nogle få efteruddannelsesstilbud i bl.a. Danmark, der sigter på at styrke lærernes kompetencer inden for innovation og de danske professionshøjskoler har oprettet det såkaldte *Netværk for Pædagogisk Innovation og Didaktisk Entrepenørskab*, der skal udvikle modeller for, hvordan lærerstuderende kan udvikle kompetencer på området. Men det generelle billede er, at især begrebet entreprenørskab lever en meget tilbagetrukket tilværelse på seminarierne. Adskillige tidligere undersøgelser dokumenterer desuden, at flere af de nordiske lande lider af et generelt efterslæb, når det gælder lærernes efteruddannelse.

I Sverige tyder undersøgelser på, at entreprenørskab i større omfang prioriteres på landets yrkeshøjskoler og der findes data der påviser, at andelen der starter egen virksomhed er højere blandt studerende, der har gennemført undervisning i entreprenørskab.

NATIONALE STRATEGIER

følge det nye studie fra Universitetet i Nordland har alle de nordiske lande udarbejdet nationale strategier for entreprenørskab, kreativitet og innovation i uddannelsessystemerne på baggrund af Lissabon-strategiens visioner. De første strategiske planer, som blev udarbejdet i Norge, Danmark og Finland havde et relativt ensartet fokus på entreprenørskab, mens den seneste norske handlingsplan (2009–2014) i højere grad lægger vægt på entreprenørskab i de videregående uddannelser. Sveriges nye strategi trækker, ligesom den norske, på en mere økonomisk forståelse af entreprenørskab end de første strategier. I Finland tages der derimod udgangspunkt i en mere holistisk tilgang og hovedvægten ligger på elevaktiv læring, arbejdspladsforankret læring samt kultur og samfundsrelevant læring.

BEGREBSDEFINITIONER

Begreberne kreativitet, innovation og entreprenørskab er velkendte i erhvervslivet. Men når de overføres til en uddannelseskontekst, bliver de ofte opfattet som mangeltydige og vage. Der er store forskelle på, i hvilket omfang begreberne anvendes på tværs af de nordiske uddannelsessystemer, og ideerne fortolkes forskelligt, afhængigt af hvilket uddannelsesniveau man beskæftiger sig med.

Overordnet kan man skelne mellem en *pædagogisk* og en *økonomisk* forståelse af begrebet entreprenørskab. Mens kompetencerne i førskolealderen og på de første klassetrin fortolkes i en bred pædagogisk kontekst om at stimulere børnenes nysgerrighed, selvstændighed og lyst til at eksperimentere, ligger fokus på de videregående uddannelser på den mere smalle, økonomiske kernefaglighed: evnen til at starte egen virksomhed. Entreprenørskab kan med andre ord forstås såvel som en personlig egenskab og som en økonomisk fagterm. Studierne fra Universitetet i Nordland konstaterer, at brugen af begrebet entreprenørskab i uddannelsessystemet gennem de sidste 20 år grundlæggende er skiftet fra et *nærings- til læringsfokus*.

I forskningsrapporterne defineres de tre kernebegreber således:

- **Kreativitet** er en kombination af kognitive processer og personlige egenskaber, der definerer evnen til at tænke ud af boksen og få nye ideer.
- **Innovation** er en social proces, hvor risici og muligheder identificeres og kreativiteten bruges til at udvikle nye løsninger eller produkter.
- **Entrepenørskab** finder sted, når der bliver handlet på mulighederne i de gode ideer og innovationen bliver omsat til værdi for andre.

Selvom entreprenørskab har sin oprindelse i økonomisk teori, er det med andre ord ikke begrænset til at kun at udfolde sig i det private erhvervsliv. Entrepenørskab kan optræde i alle dele af samfundslivet, i det offentlige såvel som det private, og både være motiveret af økonomiske målsætninger og ønsket om at skabe social værdi. Entrepenøriell pædagogik henviser derfor til den brede tilegnelse af kompetencer som foretagsomhed, initiativrighed, nytænkning og handlekraft, der kan bruges i både arbejdsmæssig sammenhæng og personlige relationer samt kunstneriske udfoldelser mm.

Selvom der på alle niveauer kan findes eksempler på god praksis og engagerede ildsjæle, mangler der stadig en rød tråd gennem uddannelsessystemerne, konkluderer forskerne bag det nye studie. Når begreberne ikke er mere eksplicit til stede i f.eks. læreruddannelsernes fagplaner, må man alt andet lige konkludere, at lærerne ikke er klædt på til at undervise i begreberne, og at værdierne ikke kan forventes at spille en særlig aktiv rolle i den daglige undervisning.

En ny rapport fra den danske Fonden for Entrepenørskab – *Young Enterprise* dokumenterer ellers, at oplæring i entrepenørielle færdigheder tidligt i skoleforløbet er en af de vigtigste forudsætninger for, at eleverne aktivt tilvælger entrepenørskabsundervisning senere i uddannelsesforløbet: De elever, der har haft entrepenørskabsundervisning i folkeskolen, er mere tilbøjelige til at vælge det i gymnasiet. Og de, der har stiftet bekendtskab med det i gymnasiet, er mere tilbøjelige til at vælge det på deres videregående uddannelser.

Undersøgelsen dokumenterer også, at det faktisk styrker kompetencer som beslutningsevne, problemløsning og samarbejdsevne. Dertil kommer, at de adspurgte, der har stiftet bekendtskab med entrepenørskab, rent faktisk også starter flere virksomheder end andre. Deres gennemsnitlige indkomst senere i livet er også højere.

Der er med andre ord god grund til at styrke fokus på de entrepenørielle kompetencer og arbejde mere målrettet med at skabe en rød tråd i undervisningen allerede fra børnehavedereren. Her er alle nordiske lande ifølge den nye undersøgelse stadig et godt stykke fra mål.

Naturfagenes uforløste potentiale

En faggruppe, som er særlig central i forhold til implementeringen af de innovative læringsmetoder, er naturfagene. De rummer store uforløste potentialer for at stimulere elevernes kreativitet, nysgerrighed og virkelyst. Samtidig udgør de et centralt satsningsområde i mange af de nordiske landes politiske visioner for fremtidens vækstindustrier.

Med undtagelse af i Finland står det imidlertid sløjt til med naturfagenes popularitet. Fagene lider under et dårligt image, og på mange universiteter er der ledige pladser på studier inden for naturvidenskab og teknik.

Adskillige undersøgelser viser ellers, at de teknisk-naturvidenskabelige fag har en unik evne til at få de mindre teoretisk indstillede elever til at blomstre op og dyrke talenter, som de ikke vidste, de havde. På den måde kan naturfagene være et af svarene på de massive frafaldsproblemer, som nogle af de nordiske lande kæmper med.

NORDISK BEST PRACTICE

Allerede i dag er der i de nordiske lande en række eksempler på vellykkede tiltag, der integrerer kreativitet, innovation og entreprenørskab i undervisningssystemerne. Følgende eksempler, hentet fra det nye studie fra Universitetet i Nordland, varierer i både omfang, niveau og udførelse – fra et konkret uddannelsesstilbud til et bredt nationalt fokus på udvalgte værdier. Men ifølge forskerne tjener de alle som eksempler på *best practice*, der kan være med til at give et billede af de nationale bestræbelser.

- **Danmark: Kaospilotuddannelsen**

KaosPiloterne er en tre-årig mellemlang videregående uddannelse i kreativt proces-, projekt- og businessdesign. Uddannelsen, der blev grundlagt for 20 år siden, er den første egentlige skandinaviske uddannelse i entreprenørskab og har i dag afdelinger i flere nordiske lande. Fagligheden er fokuseret omkring projektudvikling, forretningsudvikling og lederskab. De studerende arbejder med at udvikle og implementere løsninger på virkelige problemer. Det er KaosPiloternes mål at uddanne fremsynede og kreative iværksættere og projektledere som medarbejdere til morgendagens virksomheder, organisationer og projekter. Hvert år udklækkes omkring 35 kaospiloter.

- **Åland: fokus på medborgerskab**

I den selvstyrende finske øgruppe, Åland, er entreprenørskabsundervisningen i grundskolen især centreret om opbygningen af en medborgerbidsthed hos eleverne. Hovedvægten ligger på grundlæggende etiske værdier og normer, der er nødvendige for at etablere et samfund, såsom personligt ansvar, samarbejde og tolerance. På den måde sigter undervisningen efter at forme eleverne til at vokse op som aktive og handlende medborgere, der tager ansvar for lokalsamfundet.

- **Island: Krikaskóli**

I en forstadskommune til Reykjavik har man siden 2007 arbejdet med at skabe en enhedsskole for børn mellem 1 og 10 år. Formålet er at udviske overgangen mellem børnehave og grundskole og gøre børnehaven til første trin i uddannelsessystemet. Projektet har særligt krævet nytænkning

fra pædagogernes og lærernes side, hvor de skarpe skel mellem faggrupperne er blevet udvisket. De vigtigste nøgleord bag skolens målsætning er at udvikle elevernes kreative og innovative kompetencer fra børnehavealderen. Skolen søger at opdyrke dem ved bl.a. at fokusere på rummelighed i pædagogikken og nytænkende arkitektur.

- **Norge: Nordland amtsprojekt**

I den norske amtskommune Nordland har man siden 2006 arbejdet med et større strategisk projekt med fokus på entreprenørskab og innovation – fra børnehaver til det private erhvervsliv. Der er iværksat tiltag på alle niveauer af uddannelsessystemet samt partnerskaber med lokale virksomheder. De foreløbige evalueringer peger på positive resultater.

- **Sverige: FramtidsFrøn**

Det svenske projekt *FramtidsFrøn* blev etableret i 2004 og drives som en ideel forening, hvis medlemmer udgøres af kommuner og skoler. Hensigten er at styrke børnenes selvtilid og naturlige virkelyst ved at hjælpe skoler med at arbejde mere entreprenørielt gennem en række forskellige pædagogiske programmer rettet mod 1.–9. klasse. Det nationale projekt *Finn Up*, der indgår som en del af projektet, har f.eks. til formål at træne eleverne i at identificere hverdagsproblemer og derefter udtænke løsninger på disse. Hvert tredje år arrangeres opfinderkonkurrencer, som eleverne kan deltage i.

- **Andre gode eksempler**, der dog ikke er omtalt i studierne fra Universitetet i Nordland, omfatter blandt andet Ungt Entreprenørskab i Norge, Fonden for Entreprenørskab i Danmark og Professionshøjskolen Metropol i København, der har igangsat omfattende tiltag for at fremme entreprenørskab.

Forudsætningen for at vække elevernes motivation er dog, at undervisningen baserer sig på en praktisk og eksperimenterende pædagogik, hvor det er kreativitet og undersøgende metoder, der står i fokus. Det er sjældent tilfældet i dag. Ifølge rapporterne er naturfagsundervisningen stadig i overvejende grad centreret om formidling af færdige fakta. Både Norge og Danmark har dog etableret nationale videncentre med fokus på naturvidenskabelige fag og eksperimentel didaktik.

Der er heller ikke noget særlig udtalt fokus på udviklingen af de naturfaglige talenter. Blandt de nordiske lande skiller kun Danmark sig ud ved at have ekstra tilbud for særligt talentfulde elever i skolesystemet. Det islandske modulintegrerede gymnasium indeholder en fleksibilitet, der gør det muligt for dygtige folkeskoleelever at følge fag i gymnasiet og dygtige gymnasieelever at følge fag på de videregående uddannelser. Men generelt ser forskerne ikke en særlig stor tilbøjelighed til at udråbe nogle elever som mere talentfulde end andre. Et sådant talentfokus strider ifølge forskerne mod den grundlæggende nordiske tradition for betoning af ligeværd og lighed – i stor kontrast til de mere konkurrenceprægede uddannelsessystemer i bl.a. Sydeuropa, USA og Asien. Forskernes bagvedliggende pointe er, at der er et fælles nordisk behov for at satse parallelt på entreprenørskab for alle elever og samtidigt dyrke de særlige talenter i langt højere grad end der sker i dag.

Den hyppigst forekommende metode til at stimulere de interesserede elever er forskellige former for konkurrencer og kampagner. Men disse er ofte af meget kortvarig karakter og formår ikke at sikre kontinuiteten og integrationen af metoderne i den almindelige skolehverdag. Dertil kommer, at deltagelse ikke nødvendigvis medfører yderligere stimulering af talentet. Elever, som udmærker sig, får typisk en præmie, men ikke nødvendigvis nye muligheder for opkvalificering. Der er sjældent mulighed for optagelse på særlige eliteuddannelser.

Som det eneste nordiske land ligger Finland i toppen af de internationale PISA-test i naturfag. Til gengæld er der meget begrænset fokus på kreativitet og innovation i de finske læreplaner. Ifølge forskerne kan det tiltagende fokus på at teste elevernes grundfærdigheder have en "backwash"-effekt på naturfagsundervisningen, der går ud over kreativitet og de eksperimenterende tiltag.

Flere tidligere nordiske undersøgelser har dokumenteret, at en øget brug af test i mange tilfælde får lærerne til at indsnævre eller fordreje curriculum, så faglige tankegange forsimples, og faktaviden og me-kaniske færdigheder betones på bekostning af problemorienteret læring og kreativitet.

Paradoksalt nok fremhæves Finland ofte som et af de mest innovative lande på erhvervssiden. Med andre ord er det langt fra sikkert, at der er en lineær sammenhæng mellem innovation i undervisningen og innovation i erhvervspolitikken. Det er dog ikke et spørgsmål, rapporterne har analyseret nærmere.

Kreative kernefag

Når det gælder de praktisk-kreative fag som sløjd, billedkunst, håndarbejde og musik, er det kreative og innovative potentiale åbenbart. I disse fag kan elevernes skabertrang og fantasi blive stimuleret, og de tillærte kompetencer kan siden overføres til mere boglige discipliner. Rapporterne viser da også, at de praktisk-kreative fag i særlig grad varetager udviklingen af de kreative og innovative forudsætninger hos børn og unge.

På tværs af de nordiske lande udgør de kreative og praktiske fag omkring en fjerdedel af det samlede timetal, hvilket forskerne overordnet vurderer som passende. Timetallene falder dog, jo højere man kommer op i skolen. Efter 7. klasse bliver uddannelsessystemet stadig mere teoritungt, hvilket ifølge forskerne kan påvirke motivationen hos de ældre elever og have betydning for f.eks. frafald.

Begreberne innovation og entreprenørskab nævnes stort set aldrig eksplicit i fagplanerne. Men forskerne vurderer, at de alligevel spiller en væsentlig implicit rolle i de fleste landes fagbeskrivelser for de praktiske og kreative fag. Selvom en del af begreberne er nye, flugter idealerne for de kreative fag i store træk med den pædagogiske praksis, der har kendetegnet den nordiske undervisningskultur i årtier.

I Island arbejder mange af de praktiske fag med en pædagogisk model, hvor det først og fremmest er elevernes egne kreative indfald, der er styrende for undervisningen. Det er selve innovationsprocessen snarere end det konkrete faglige indhold, der står i centrum. Denne tilgang har især været definerende for faget sløjd og design, men kan ifølge forskerne tjene til inspiration for andre faggrupper og lande.

Med inspiration fra Storbritannien har man i Norge ført diskussioner om at indføre et decideret *kreativtetsfag* i folkeskolen for at understøtte elevernes entreprenørielle kompetencer. Men ideen er ikke blevet mødt med særlig stor begejstring i uddannelsessektoren. I stedet er der nu diskussioner om at gøre *kreative metoder* til en grundlæggende færdighed i skolen på linje med evnen til at udtrykke sig mundtligt og skriftligt, læse og regne samt bruge digitale værktøjer.

Samlet peger studierne på, at der er et godt kreativt-praktisk fundament i de nordiske skoler, men at det i mange lande er udfordret af for lav prioritet og tiltagende mangel på uddannede faglærere.

Fem dilemmaer

Selvom de nordiske lande ifølge forskerne er godt på vej, når det handler om at integrere kreativitet, innovation og entreprenørskab i uddannelsessystemerne, er der en række praktiske såvel som holdningsmæssige barrierer for, at det fulde potentiale udnyttes. Mandag Morgens gennemgang af studierne viser, at der især er fem barrierer, der vanskeliggør fuldbyrdelsen af de entreprenørielle og innovative visioner:

INTERNATIONAL INSPIRATION

Det er ikke kun de nordiske lande, der arbejder med at integrere kreativitet, innovation og entreprenørskab i uddannelsessystemerne. I USA findes en række eksempler på innovative skoler og *best practice*, som med fordel kan bruges som inspiration – også for de nordiske lande. To af de interessante institutioner er:

- **Art Center for Kids** har som målsætning at stimulere kreativiteten hos børn fra 5 til 10 år og hjælpe dem med at blive *designere af deres egen verden*. Centrets *summer school* giver bl.a. børn mulighed for at følge intensive forløb i animation, arkitektur, film/manuskript, *story telling*, robotdesign, produktinnovation osv. Alt sammen serveret i børnehøjde og med *hands on*-baseret undervisning af højt kvalificerede lærerkræfter. *Læs mere på artcenter.edu/kids*.
- **American School & University** har igennem 80 år været USA's centrale videnplatform for skoledesign og undervisningsressourcer. AS&U leverer løbende analyser, surveys og anmeldelser af nye produkter samt beskrivelser af *best practice*. En central målsætning er at sikre optimalt samspil mellem uddannelsesinstitutioner og kommercielle aktører. Universitetets konferencer udgør den kommercielle uddannelsesindustriens førende idékatalog for uddannelsesdesign. *Læs mere på asumag.com*.

- **Modstridende diskurser.** Det seneste årtis fokus på PISA og andre internationale målinger af elevernes grundfærdigheder har fået flere af de nordiske skolesystemer til at vende blikket tilbage mod traditionelle fag som læsning og matematik. Tiltag inden for innovation og entreprenørskab ligger konstant i skarp konkurrence med en stærk *moddiskurs* omkring kernefaglighed og test.
- **Måledilemma.** I modsætning til de traditionelle kernefag som sprog og matematik er det vanskeligt at måle resultaterne af et øget fokus på innovation og entreprenørskab – især på de mindre klassetrin. Det skaber uklarhed om formålet med undervisningen og gør det vanskeligt at optimere initiativerne. Derudover mangler der stadig viden om, hvordan innovation og entreprenørskab i praksis er integreret i uddannelsessystemerne. Hvis ikke der bliver udviklet bedre evalueringsmetoder, er der derfor en overhængende fare for, at kreative kompetencer bliver underprioriteret.
- **Løsrevne tiltag.** Når entreprenørskab og innovation optræder i de nordiske uddannelsessystemer – fra børnehave til universitet – er det ofte i form af særlige arrangementer, events eller linjer, som ligger uden for den almindelige undervisningspraksis. Risikoen er derfor, at entreprenørskab og innovation forbliver noget *ekstra*, som aldrig til fulde integreres i lærernes og elevernes *mindset*.
- **Ejerskab og kompetencer.** Der kan være lang vej fra ord i læreplanerne til praksis i klasselokalerne. Skolerne bruger ikke nødvendigvis de nationale strategidokumenter, når de skal realisere nye tiltag, og lærerne tager ikke nødvendigvis afsæt i de overordnede visioner, når de skal tilrettelægge undervisningen. Så længe målsætningen om at udvikle elevernes kreative, innovative og entreprenørielle kompetencer ikke er en tydelig del af skolelovgivningen samt lærernes uddannelse og efteruddannelse, er det svært at få lærere og ledere til at tage ejerskab til idealerne.
- **Lighedsideologi.** De nordiske uddannelsessystemer er karakteriseret af en stærk lighedsideologi, der gør det vanskeligt at iværksætte og gennemføre initiativer for de særligt talentfulde. Modstanden mod at satse på talenter og bruge ressourcer på de stærke elever gør det vanskeligt at hæve niveauet for de dygtigste og konkurrere med uddannelsessystemerne i bl.a. Asien, hvor der er en anderledes fremherskende kultur for konkurrence og stræbsomhed.

Kreativitet, innovation og entreprenørskab i de nordiske uddannelsessystemer

– Fra politiske hensigtserklæringer til praktisk handling

ANP 2011:706

© Nordisk Ministerråd, København 2011

Layout: Jette Koefoed / Nordisk Ministerråd

Foto: Johannes Jansson

Redaktion: Mandag Morgen

Kilder:

Jarle Sjøvoll (red.): *Kreativitet, innovasjon og entreprenørskap i utdanningssystemene i Norden*, 2010.

Espen O. Henriksen (red.): *Utvikling av naturvitenskapelig talent og kreativitet – et nordisk perspektiv*, 2010.

Lise-Kari Berg (red.): *Om de praktisk-musiske fagene i utdanningssystemene i Norden*, 2010.

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er politisk, økonomisk og kulturelt forankret og er en vigtig medspiller i det europæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Telefon (+45) 3396 0200

Nordisk Råd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Telefon (+45) 3396 0400

www.norden.org

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK 1061 København K

www.norden.org

Tenketanken Mandag Morgen har utarbeidet artikkelen *Kreativitet, innovasjon og entreprenørskap i de nordiske utdanningssystemer – Fra politiske hensiktserklæringer til praktisk handling* på oppdrag fra Nordisk ministerråd.

Artikkelen gjennomgår de viktigste funn i tre nye studier om kreativitet, innovasjon og entreprenørskap som Universitet i Nordland har utarbeidet på oppdrag fra Nordisk ministerråd.

Mandagmorgen